

Groepsdebat - Impactgericht verantwoord: hoe kan het en wat zijn de uitdagingen?

Met Tomas De Groote (Sociale Innovatiefabriek) en Gerda Van der Plas (Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse overheid)

De sessie over impactgericht verantwoord start met een kleine rondvraag in de zaal. De aanwezigen (zowel verenigingen als leden van de administratie) stellen meteen scherpe vragen over impactmeting en haar mogelijkheden/beperkingen.

Met impactmeting willen verenigingen weten wat de bijdrage van de vereniging is in verhouding tot de totale gerealiseerde impact. Een aantal vragen moeten hiervoor beantwoord worden: hoe doe je dat, impactmeten? En welke impact wil je nu exact realiseren? Welke tools hebben organisaties hiervoor in handen? Op welke tijdsperiode kun je het best impact meten?

Al snel wordt de link tussen impactgericht verantwoord en impactgericht werken gemaakt. Ook de context wordt aangehaald: randvoorwaarden moeten verbeterd worden om aan impactmeting te kunnen doen. Tot slot wordt opgemerkt dat (een bepaalde) impact ook steeds meer als voorwaarde voorop wordt gesteld, ook op Europees vlak en elders – wat het voor administraties en verenigingen niet gemakkelijker maakt.

Impactmeting: waarom wel/niet?

Gerda Van der Plas, afdelingshoofd van het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse overheid, heeft reserves bij het concept van impactmeting; ze stelt zich in het bijzonder de vraag of impact überhaupt gemeten kan worden. Impactgedreven werken moet uiteraard aangemoedigd worden, maar volgens Van der Plas blijft resultaats- en outputgedreven verantwoord – mits een goede aanpak – de aangewezen manier van werken. Verenigingen moeten hierbij onthouden dat de administratie het bredere plaatje van de maatschappelijke meerwaarde van verenigingen en sectoren ook mee in rekening brengt in haar evaluatie: “Net zoals de administratie aan verenigingen vertrouwen moet geven, moeten ook omgekeerd verenigingen de administratie vertrouwen.”

Impactmeting staat dan weer centraal in het actie-onderzoek van de Sociale Innovatiefabriek en ‘de Verenigde Verenigingen’. Aan de hand van dit onderzoek wil Tomas De Groote, coördinator, verenigingen en sociale ondernemers de tools aanreiken om hun impact te meten. De Groote ziet dat impactmeting steeds meer aan belang wint en internationaal zelfs onafwendbaar wordt: zo heeft onder meer de OESO reeds aanbevelingen rond impactevaluatie van grote, complexe maatschappelijke problemen ontwikkeld en onderzoekt het Europees project ‘Third Sector Impact’ hoe impactmeting kan gebeuren .

Bovendien zijn waardengedreven organisaties en sociale ondernemers steeds meer geïnteresseerd in het meten van hun eigenlijke impact, maar weten ze niet hoe eraan te beginnen of zijn de nodige investeringen te groot (qua tijd, mensen...). Het onderzoek moet helpen om die drempels te overwinnen. Daarnaast hoopt het onderzoek ‘impact-denken’ meer te integreren in de organisatiecultuur, zodat organisaties effectiever en efficiënter hun maatschappelijke doelen kunnen bereiken; het verhogen van engagement, betrokkenheid, de zelfdeterminatie en het gevoel van eigenaarschap is een laatste streefdoel.

Wat betekent de introductie van impactmeting voor de relatie tussen sectoren en de overheid?

De zaal wordt vervolgens gevraagd naar de noodzakelijke (rand)voorwaarden voor en valkuilen van impactmeting voor de relatie tussen de overheid en de verenigingssectoren. Onder begeleiding van De Groote en Van der Plas worden een aantal punten naar voren geschoven.

Voorwaarden

- **Duidelijke richtlijnen** voor het wat en hoe van impactmeting
- **Nuance en tijd:** een open leerhouding hebben
 - Impactgericht denken vergt een cultuurverandering en dus voldoende tijd. Het omvat bovendien een zeker jargon dat een organisatie zich eigen moet kunnen maken.
- Definitie van impact **op maat van verenigingen:** nood aan een **dialogo**
 - Hier geldt de vraag: wat wil men eigenlijk te weten komen? Welke gewenste impact stellen we voorop? Een dialoog tussen organisaties en de overheid is cruciaal, met die opmerking dat de formulering van de eigenlijke gewenste impact moet worden afgestemd op het doel van de organisatie zelf. Verantwoording werkt het best als deze een bruikbare, relevante en geloofwaardige evaluatie van de impact omvat.
- **Ondersteuning** vanuit de **koepelverenigingen**
- **Rapportering als kritische zelfreflectie**
 - Het eigenaarschap moet bij de organisaties gelegd worden: het meten van impact wordt het best boven alles gezien als een intern relevante oefening (waarin het proces wordt beoordeeld). Impactgericht verantwoord kan, maar mag niet de enige beweegredenen vormen! Impactgericht werken vormt de kern.
- **Middelen(!):** financieel en 'mankracht'

Valkuilen en vraagstukken

- De **kwetsbare organisatie:**
 - Wat als bij de impactevaluatie geen duidelijk verband te vinden valt tussen de activiteiten van de organisatie en de gerealiseerde impact? Is dit een probleem van meetmethodes, of van het opzet van de organisatie? En, indien het tweede het geval is: welk effect heeft dit (in een impactgericht verantwoordingsmodel) op de subsidierelatie tussen de organisatie en de administratie? Duidelijke afspraken en flexibiliteit zijn hier belangrijk.
- Opletten voor een **te sterke focus op het meetinstrument** zelf!
- De oefening van impactmeting mag niet leiden tot **eenheidsworst** ('one-size-fits-all'). In verschillende contexten (met een andere vooropgestelde impactvraag) vergt impactmeting logischerwijs andere meetinstrumenten. Het reduceren tot één meetinstrument leidt al snel tot cherry-picking, wat vervolgens de oefening van impactmeting zelf waardeloos maakt.
- Fouten mogen gemaakt worden bij het meten van maatschappelijke impact, het leerproces is belangrijker dan de resultaten van de meting. **Impactmeting is dan ook geen wondermiddel:** het blijft een methode met eigen beperkingen (niet alle impact kan gemeten worden), wat niettemin niet wil zeggen dat het geen relevante oefening is.
- **Het meten van output blijft belangrijk.**
- Wil de overheid weten op welke vlakken de sectoren impact proberen te hebben? Ga dan na (op sectorniveau) welke outcome-indicatoren de organisaties hanteren. Zo krijg je een soort metadatabank.